

Juridisk metodlära vt 2022

Kursrapport

Specialkursen Juridisk metodlära (15 hp) gavs under vårterminen 2022 (B-perioden).

Sjutton studenter slutförde kursen vid ordinarie tentamen med godkända betyg, varav en av de två studenter som läste kursen inom ramen för en filosofie kandidatexamen i rättsvetenskap. För övriga studenter utgjorde kursen en specialkurs i juristprogrammet.

Kursvärderingen genomfördes i Athena mellan den 3 och den 17 juni. 13 studenter besvarade enkäten, d v s 68% av det totala antalet studenter i kursen.

Enkäten inleddes med frågan: Hur väl tycker du att kursens uppläggning motsvarar de förväntade studieresultaten i kursplanen? Härvidlag svarade två studenter ”Väl” (15,4 procent) på denna fråga, övriga svarade ”Mycket väl” (84,6 procent). Ingen besvarade frågan med ”Godtagbart”, ”Mindre väl” eller ”Inte alls”.

På frågan om **vad studenten tycker har varit bäst med kursen** svarade några studenter – glädjande nog – ”allt”. En allmän uppfattning verkar vara att den öppna och tillåtande studiemiljön utgör en av kursens främsta kännetecken och styrkor. Överhuvudtaget får lärarlaget mycket goda vitsord: De beskrivs som kunniga och engagerade med en förmåga att skapa en god pedagogisk miljö. Det påpekas också att lärarna har varit duktiga på att aktivera studenterna i deras lärande. En student framhöll till exempel att

”/Lärarna i kursen är otroligt engagerade och kunniga. Vad som även framstått som en stor skillnad för mig är att lärarna varit duktiga på att få mig att verkligen tänka kring olika ämnen, samt belysa frågor från olika perspektiv.”

Till den goda stämningen har också studentgruppen bidragit. Sammanhållningen i studentgruppen har, enligt svaren, har format en sådan pedagogisk miljö som gör det stimulerande – inte skrämmande – att delta i diskussioner, vilket i sin tur leder till bättre studieresultat. Flera studenter framhöll därvidlag kvällsseminariernas centrala roll. Kvällsseminarierna är ett frivilligt inslag i kursen, där yrkesverksamma jurister diskuterar metodfrågor ur ett yrkesperspektiv. En student menade att:

”Det som verkligen har bidragit till detta är de två kvällsseminarier som skapat god sammanhållning i gruppen och en trygg plats att kommunicera sina tankar och frågetecken på. Många av kursdeltagarna har nog fått vänner för livet, där juridiken är en central del av vänskapen. Det är en ovärderlig källa till fortsatt lärande.”

Förhoppningen är att vi skall kunna erbjuda tre kvällsseminarier under nästa kursomgång; det råder ingen brist på yrkesverksamma jurister – ofta kursalumnier – som gärna ägnar tid och kraft åt att utforma och hålla ett sådant seminarium.

Flera studenter betonar vidare att kursen – i enlighet med sitt övergripande pedagogiska syfte att beskriva den juridiska metodläran i dess utveckling och kontext – genomsyras av ett kritiskt perspektiv på rätten och juridiken:

”Det bästa med kursen har varit det kritiska perspektivet som präglat i princip varje moment under kursen. Anledningen till att det varit så bra är för att vi också givits rätt förutsättningar för att kunna vara kritiska. Lärarna har hjälpt till med tankeverksamheten, till skillnad från andra kurser där man förväntas tänka kritiskt men knappt vet i vilken ände man ska börja. Det har varit oerhört intressant att ifrågasätta allt vi hittills lärt oss under juristprogrammet.”

Särskilt glädjande är att studenten anser att han eller hon har fått de förutsättningar som behövs – verktyg – för att kunna underkasta rättssystemet och dess ideologiska grundvalar en kritisk analys.

På **frågan om vilka förbättringar som studenten skulle vilja se i kursen**, så framhöll ett antal studenter att arbetsbelastningen stundom är för hög i kursen. Detta gäller särskilt mängden av material som skall gå igenom inför seminarierna. Vi är medvetna om de stora textmängder som ingår i kursen och strävan är att för varje ny kursomgång kritiskt granska seminariematerialet. En särskilt intressant poäng är att textmängden kan komma i vägen för kursens färdighetsträning. En student beskrev denna potentiella konflikt på följande sätt:

”Det är på många sätt en litteraturläsning kurs. Mycket av litteraturen är otroligt nyttig på så sätt att bidra med olika perspektiv och "plantera" tankegångar. Jag menar dock att tekniken för att läsa under den här kursen är annorlunda jämfört med många andra; det har för mig varit mindre korvstopning och mer kognitiv bearbetning, diskussion och kreativitet. I och med att jag varit ovan vid att jobba på det sättet har jag dock lagt för mycket tid på att läsa många av texterna väldigt noggrant och försökt komma ihåg dessa i stor mån.

Sett till det ovanstående undrar jag om det antingen kan vara en tanke att ha med något mindre läsning, eller att vara väldigt tydliga med att man kan tänka annorlunda kring läsningen än när det kommer till andra kurser. Det gäller såklart i den mån ni anser att jag har rätt i min analys om hur man bör studera under kursen. Då vill jag också tillägga att Marie vid något tillfälle nämnt att vi inte ska känna att vi måste ligga i fas med all läsning, för mig hade det dock varit värdefullt att någon hade varit ännu tydligare kring detta. Det kan dock vara så att ni har varit tillräckligt tydliga, men att det inte riktigt har gått in hos mig för att jag är så van vid att göra på ett visst sätt. Det är dock den enda kritiken jag kan komma på eftersom Juridisk metodlära varit den bästa kurs jag hittills läst på juristprogrammet.”

Studenten har satt fingret på ett dilemma i uppläggningsen av seminarierna. Balansen mellan nödvändiga kunskaper och de högre pedagogiska målen med seminarierna, att utveckla förmågor att tillämpa och värdera dessa kunskaper, är svår att uppnå. Det är uppenbart att lärarna dels måste pröva huruvida läsningen inför seminarierna hotar att överskugga studentaktiviteten, dels vara tydliga med att texterna endast utgör det första steget i den pedagogiska "trappan". Jag har påpekat detta tidigare, men det förtjänas att upprepas: Det kan finnas en anledning att särskilja de texter som utgör ett nödvändigt underlag för seminariet från de som kan läsas i efterhand. Det finns många klassiker, som vi vill tipsa studenterna om, som inte nödvändigtvis måste ingå i förberedelserna inför seminarierna. Tanken är att ett kursbibliotek skall tillskapas i Athena, där lärarlaget kan lägga in klassiska texter rörande den

juridiska metodläraren med en kort presentation, så att den student som vill fördjupa sina insikter på en viss punkt lätt kan hitta dessa texter.

Viss kritik riktades mot schemalaggningsen av seminarierna. Tyvärr är det svårt att helt undanröja ojämnheter i arbetsbelastningen under kursens gång. Kursens logistik styrs i hög grad av det stora blocket av miniseminarier samt lärarnas övriga åtaganden. Strävan är dock alltid att lägga schemat efter kursens pedagogiska flöde.

Planeringen av och instruktionerna till miniseminierna fungerade av olika skäl mindre väl denna kursomgång. En översyn skall göras av uppläggningsen av detta moment.

Några synpunkter gällde hemtentamen, särskilt fråga 1. En student fann tentamen i allmänhet alltför komplex och önskade istället korta och enkla frågor. Det är möjligt att denna synpunkt har att göra med att frågorna, om än inte betygskriterierna, är desamma för program- och filosofie kandidatstudenter, trots att dessa studentgruppers förutsättningar är rätt så olika. Vad gällde fråga 1, som traditionellt är den mest omfattande och principiella frågan i tentamen, så gav den upphov till en viss ambivalens hos tentanderna. En student skrev att

”När vi diskuterade tentamen i efterhand var det många som var oförberedda på fråga 1. Det är som att, fastän frågan troligen var kopplad till det sista och ett av det absolut viktigaste seminarierna, så låg seminariet i sådan närtid att det var svårt att koppla direkt. Möjligen var det hur fråga 1 var ställd, och inte seminariets tidsram. När man väl förstod sig på frågan, var den dock en av de bästa och roligaste frågorna att skriva ett svar om! Däremot kändes det som att det blev lite tidsbrist på de andra frågorna. Tack och lov var dessa frågor inte lika invecklade (även fastän man säkerligen hade kunnat fördjupa sig i dessa ytterligare). Sedan är det ju en fördel att ta den svåraste frågan sist, i stället för att den kommer på slutet.”

Frågan – som behandlade en av den juridiska metodlärans mest omdiskuterade och svåra frågor, nämligen de juridiska begreppens funktion i rättssystemet – krävde en hel del arbete och det märktes att vissa studenter råkade i tids- och/eller energi- – brist i fråga 3. Det är alltid en grannliga uppgift att utforma en tentamen med en rimlig svårighetsgrad och omfattning, men med tanke på de utmärkta svaren är det svårt att se att examinationen inte skulle ha varit ändamålsenligt utformad.

En student efterfrågade fler förvaltningsrättsliga inslag i kursen. Vi har under en längre tid försök styra över fler undervisningsmoment från civilrätten och straffrätten till förvaltningsrätten, just med det argument som studenten anför, nämligen att detta är ett område av stor betydelse för det framtida yrkeslivet för majoriteten av studenterna. Detta arbete är pågående.

Pedagogiken i kursen Juridisk metodlära bygger på tanken med s k *flipped classroom*, d v s att fokus i de lärarledda kursmomenten ligger på färdighetsträning, medan kunskapsförmedling huvudsakligen sker via kurslitteraturen och med hjälp av olika digitala resurser. Detta är ett sätt att använda begränsade resurser på ett sätt som, enligt högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk forskning, ger det bästa möjliga utfallet. I kursvärderingen ställdes följaktligen frågan om **vilka för- och nackdelar med IKT-pedagogiken** som studenterna hade noterat under kursens gång.

Studenterna framhåller flexibilitet som den främsta fördelen med användningen av digitala resurser och webbaserad undervisning. I synnerhet de digitala resurser som används i kursen –

förinspelade föreläsningar, diskussionsforum, tester och läsekvenser *et cetera* – gör det möjligt för studenten att lägga upp sina studier efter sina egna preferenser och tidsramar. Distansundervisning ökar också sannolikheten att studenten också tillgodogör sig av de frivilliga inslagen. En student påpekade dock att ett överflöd av resurser i sig kan vara stressande och det finns nog anledning att lärarlaget, också på specialkursnivå, anger hur dessa resurser antingen skall eller kan användas och till vilket syfte. Den största nackdelen, som studenterna har upplevt med denna pedagogik, avser studiets sociala dimensioner och gruppdynamiken i seminarieundervisningen. Majoriteten av studenterna förefaller anse att blandad undervisning fungerar bäst och att digitala resurser, i fall de är genomtänkta, bidrar till undervisningens kvalitet:

”Jag ser nästan enbart fördelar med denna typ av pedagogik, det ger studenten möjlighet att kunna gå tillbaka till delar som den upplever behöver ytterligare kunskap i. Denna typ av pedagogik behöver dock kombineras av fysisk närvaro och kvällsseminarierna utgör ett fantastiskt komplement till detta. Jag önskar att flera kurser inom JP använde sig av denna metoden i större utsträckning eller i åtminstone någon utsträckning (i många kurser finns det total avsaknad av denna typ av pedagogik vilket är beklagligt).”

En intressant synpunkt som framfördes i kursvärderingen gällde de frivilliga läsekvenserna. I motsats till de läsekvenserna som är obligatoriska och som strukturerar förberedelsen inför seminarierna, syftar dessa till att fördjupa och bredda studenternas insikter i den juridiska metodläran. En student tyckte att särskilt de läsekvenser som innehöll ”frågor som vi kanske inte hade behandlat på undervisningen” var nyttiga, då de ”inte bara är en koll av den kunskap man förvärvat under tidigare undervisning, utan man lärde sig också något nytt samtidigt”.

Sammanfattningsvis är det min uppfattning att vår satsning på digitala resurser och webbaserad undervisning har varit lyckosam. Den har tillåtit oss att erbjuda studenterna fler och mer varierade verktyg för lärande. En from önskan vore också att vi finge lokaler som är anpassade efter en sådan pedagogik, till exempel i form av hybrid- och ALC-salar.

På frågan om **miniseminierna** är ett ändamålsenligt sätt att examinera delar kursens förväntade studieresultatet, svarar flertalet att miniseminierna har varit stimulerande och ställt specifika krav, till exempel på förmågan att presentera information och leda grupper i arbete, som är väl anpassade till det framtida yrkeslivet.

Enkätens avslutande fråga gäller **om studenten skulle rekommendera specialkursen till någon annan**. Nedan följer ett axplock av svar:

”Jag skulle och har rekommenderat denna kurs till flera andra redan. Detta för att samtliga juriststudenter som förväntas gå ut juristprogrammet och sedan praktiskt arbeta med juridik borde ha denna grundläggande kunskap och färdighet som denna kurs bidrar till. Jag menar alltså att specialkursen Juridisk metodlära borde bli en obligatorisk kurs inom ramen för juristprogrammet. Kursen skapar en självsäkerhet hos studenten som alla färdigutbildade jurister behöver ha med sig i sitt yrkesliv. Det finns inte alltid bara ett gällande rätt, eller så saknas det helt. Vi behöver inte bli skakiga i knäna av detta faktum. Det har denna kurs bevisat.”

”Ja, även till de som inte tyckte Rättshistoria alls var kul (som jag själv). Det är nog den enda kurs som jag kan säga har gjort mig till en bättre jurist och inte bara till en jurist. Fruktansvärt tankekrävande men det är väl också det som är meningen. Att vi ska bli tänkande jurister. Annars kan de lika gärna ersätta oss med robotar...”

”Jag skulle starkt rekommendera denna kurs till andra studenter. Juridisk metodlära är grunderna som varje jurist måste handskas med och om man inte på djupet förstår den så kan man heller inte på djupet förstå vad man gör eller bör göra som jurist. Denna kurs är visserligen rätt teoretisk men den är samtidigt också väldigt praktisk eftersom den hjälper dig att se på juristens konkreta tillvägagångssätt på ett annat sätt.”

”Absolut! Juridisk metodlära är den roligaste och mest lärorika kursen som jag läst under juristprogrammet. Kursen har gett mig otroligt bättre insikt i juridiken som fenomen än vad jag upplevt mig ha tidigare. Dessutom har den gett mig en helt annan uppskattning för juridiken som koncept. Mycket beror nog på att lärarna är helt fantastiska och jag vill framförallt lyfta Marie, Anna-Lena och Filippo. Alla är dock kunniga personer med förmågan att väcka intresse och engagemang för sina ämnen.”

För **filosofie kandidat-studenterna** – för vilka kursen är obligatorisk – avser frågan istället hur givande den har varit. Här svarade en student att denna inte funnit kursen givande; den andre menade istället att kursen var givande och viktig, men också svår.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att för flertalet studenter har kursen givit dem nya perspektiv, insikter och färdigheter. Flera studenter anser också att studierna medfört ett bättre självförtroende inför det stundande yrkeslivet. Det har varit ett privilegium – och ett nöje – att följa dessa studenter på den pedagogiska resan genom den juridiska metodläran och jag är säker på att resten av kurslaget delar min uppfattning.

Enligt uppdrag

Marie Sandström

Kursföreståndare